

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 7
2023

**Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет**

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 7

Рівне, 2023

Висновки. Ми з'ясували, що основами інформаційної гігієни та медіаграмотності є: критичне ставлення до гучних заголовків та інформаційних джерел; перевірка почутої інформації у надійних джерелах, якщо маєте сумніви; заощадження часу на перегляд і читання новин; ігнорування дописів із сумнівними наративами, пропагандою, за можливістю – поскаржитися на нього; не вступати у політичні дискусії в інтернеті. Наведені рекомендації допоможуть зосередитись на оточуючому світі, на власному благополуччі (правило кисневої маски) та очистити свій організм від зайвих деструктивних, нав'язливих думок.

Список використаних джерел

1. Бойко С.Т. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. Наукове періодичне видання український психолого-педагогічний науковий збірник – 2015.
2. Мельник Р. Критичне мислення та інформаційна гігієна освітян в умовах війни – 2022.
3. Мороз О. Інформаційна гігієна під час війни: як зберегти холодну голову і здоровий глузд. *Happy Monday* – 2022. [Електронний ресурс]. URL: <https://happymonday.ua/informatsijna-gigiyena-pid-chas-vijny>
4. Халамендик В.Б. Інформаційна гігієна як фактор збереження психічного здоров'я людини. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. Вип. 35, Київ. 2008.
5. Яценко Н.Г. Вплив ЗМІ на соціалізацію особистості. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. Вип. № 13 (272), Ч. IV. 2013.

УДК [159.922.8:316.62]:159.964.225

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУГЕСТИВНОСТІ ЯК ФАКТОРУ УЗАЛЕЖНЕНИХ ФОРМ ПОВЕДІНКИ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Ткачук Олександр, здобувач ОС «Магістр»

Спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Березюк Т. П., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Сучасні умови розвитку українського суспільства зумовлюють істотні зміни у структурі особистості. Тому актуальність дослідження визначається проблемою психологічних алгоритмів формування uzalezhenykh form povedinky ta faktoriv, sho mayut istotnyy vplyv na ix vyniknennya v pidlitkovomu vici. U procesi vyniknennya uzalezhenennya vazhlyvu rol' vidigrayut pshyholohichni osoblyvosti individa, sho pryzvodyat do formuvannya adyktyvnoyi povedinky. Vyvchennya cyh yavlysh dozvolit' organyзовувати yakisnyy proces vykhovannya maybutnykh pokoliny – pshyholohichno stiykykh ta zdorovykh osoblyvostey.

Важливо зауважити, що багатозначність поняття «сугестивних впливів» та труднощі у процесі здійснення його дослідження, потребують індивідуального підходу стосовно систематизації наукових даних в обґрунтованій методологічній площині.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування психологічних характеристик сугестивності як фактору uzalezhenykh form povedinky v yunacykomu vici.

Виклад основного матеріалу. Історично людство супроводжувало одне з найбільш універсальних явищ, пов'язаних із психікою людини, – *сугестія (навіювання)*. Цей феномен пронизує багато сфер буття: при будь-якому виді діяльності, свідомо чи несвідомо, людина піддається впливу. Сигнал, який надходить у мозок, – звук, що уловлюється слухом, подія чи певне зображення, які сприймаються зоровим аналізатором, – вся ця інформація впливає на психіку людини та визначає характер її поведінки. Сугестія різноманітна у використанні та багатоліка у своїх проявах. Смаки й уподобання, особливості поведінки дуже часто продиктовані неусвідомлюваним навіюванням. На ньому частково заснований вплив на свідомість електронних засобів масової комунікації, моди, звичаїв, обрядів. *Навіювання* – один із способів формування віри [5, с. 36].

Існує декілька підходів до визначення поняття *сугестії*, проте узагальнивши, можна стверджувати, що сугестія (від латинського «навіювання, підказка») – це психологічний вплив однієї особистості на іншу чи групу осіб, розрахований на некритичне сприйняття та прийняття слів, виражених в них думок та волі, що призводить до певних змін в її психології та поведінці [6, с. 183].

Самонавіювання або аутосугестія – це процес навіювання, спрямований на самого себе. Самонавіювання дає змогу суб'єкту викликати у себе певні відчуття, сприйняття, керувати процесами уваги, пам'яті, емоційними і соматичними реакціями [7, с. 58].

На індивідуальному рівні поведінки суттєвими є психологічні особливості характеру (уважність, ризикованість, агресивність, швидкість реакції, конфліктність, урівноваженість, сугестивність та ін.). Важливе значення має устрій життя, мода, оточення, нервові стани. Тому кожен вимагає індивідуальної системи впливу на духовний та психічний аспекти своєї особистості [3, с. 279].

Зауважимо, як показують дослідження, під час частого відтворення станів навіювання відбувається формування відповідних якостей особистості, якій, крім сугестивності, притаманні такі риси, як сором'язливість, довірливість, вразливість, тривожність, невпевненість у собі. Підвищена сугестивність також характеризує індивідів з відносно низьким рівнем інтелектуального розвитку й несформованим логічним мисленням, що є основою критичності. Певні умови (такі, як стомлення, хвороба, стрес, дефіцит часу, брак компетентності й груповий тиск) можуть провокувати підвищення ступеня сугестивності індивіда [2, с. 38].

Ряд закордонних досліджень пропонують новітній погляд на роль сугестивності у психології.

Науковець Rinad S. Veidas у своїх працях вивчає взаємозв'язок між індивідуальною сугестивністю та формуванням хибних спогадів. Досліджується, чи може сугестивність слугувати прогностичним фактором у формуванні хибних спогадів. Автор стверджує, що в даний час це питання досліджується з урахуванням «синдрому помилкових спогадів» [10]. У дослідженні було використано експериментальні методи, які дозволили виміряти рівень сугестивності учасників та провести експеримент з формуванням хибних спогадів. Результати дослідження показали, що індивідуальна сугестивність може впливати на формування хибних спогадів та є прогностичним фактором у цьому процесі. Таким чином, висувається нова гіпотеза щодо вивчення сугестивності та формування хибних спогадів, з урахуванням індивідуальних особливостей, пов'язаних з пам'яттю слів та тривалих подій, таких як переживання в дитинстві».

Elizabeth F. Loftus, Deborah Davis вивчають сутність процесу відновлення забутого матеріалу та його взаємозв'язку з сугестивністю й психічними розладами в контексті психотерапевтичної взаємодії. Дослідження присвячено вивченню розуміння процесу відновлення забутого матеріалу та його взаємозв'язку з сугестивністю та психічними розладами. Автори зосереджуються на проблемі відновлення забутого матеріалу, особливо в контексті психотерапії та розслідування кримінальних справ. Автори проводять критичний аналіз попередніх досліджень та зосереджуються на ризиках, пов'язаних з відновленням спогадів, особливо у випадку використання сугестивних технік. Дослідники [9] звертають увагу на те, що використання сугестивних методів може призвести до формування хибних спогадів та помилкових звинувачень.

Варто зауважити, що підлітки та юнаки є найбільш вразливими та найменш захищеними від різних форм соціального впливу. Адже період юності – це час, коли формується самосвідомість та власний світогляд, здійснюється вибір відповідальних рішень та з'являється бажання до людської близькості. У цей період цінності, такі як дружба та любов, можуть мати вирішальне значення у формуванні особистості та її соціальній адаптації.

Ліфарева Н. В. наголошує на тому, що для юнацтва властивий максималізм суджень, своєрідний егоцентризм мислення: розробляючи свої теорії, юнак поводить так, наче світ повинен підпорядковуватися його теоріям, а не теорії – дійсності. Прагнення довести свою

незалежність і самотність супроводжуються типовими поведінковими реакціями: «зневажливого ставлення» до порад старших, недовіри і критиканства стосовно старших поколінь, іноді навіть відкритої протидії. Але в такій ситуації юнак змушений спиратися на моральну підтримку ровесників, і це призводить до типової реакції «підвищеної схильності» до впливу ровесників, що обумовлює однаковість смаків, стилів поведінки, норм моралі, навіть злочини серед молоді, як правило, носять груповий характер, відбуваються під впливом групи [1].

Деякі автори [4, с. 182] стверджують, що особа в підлітковому віці характеризується підвищеною конформністю, схильністю до сугестивних впливів, унаслідок чого є надзвичайно вразливою, не захищеною від негативного впливу навколишнього середовища. Специфічні особливості підліткового віку перетворюють особистість неповнолітнього на занадто конфліктну, непередбачувану, таку, що за певних обставин не набуває усвідомлення дорослості, а дедалі більше набуває відчуття вікової неповноцінності.

Сугестивність визначається як схильність підкорятися і змінювати поведінку не на підставі розумних, логічних аргументів або мотивів, а на одну лише вимогу або пропозицію іншої особи, причому сам суб'єкт, підданий сугестивному впливу, не розуміє такого підкорення, продовжуючи уважати свої дії наслідком власної ініціативи чи самостійного вибору. Феномен сугестії грає ключову роль у процесі соціалізації дитини, дозволяє їй ефективно переймати і засвоювати соціально прийнятні, позитивні поведінкові стереотипи. Поряд з цим, саме за механізмом сугестії дитина засвоює різні форми асоціальної та антисоціальної поведінки [8, с. 291].

Висновки. Необхідно відзначити, що кожен із наведених підходів до цього поняття затребуваний сьогоденною реальністю і може виявитися продуктивним у її умовах.

Зі сказаного раніше випливає, що окреслені підходи до поняття «сугестивності» актуальні в сучасних реаліях та можуть бути результативними в цих умовах.

Найбільш важливим є рання діагностична робота основних змістовно-структурних особливостей особистості підлітків та, відповідно, їхній подальший психолого-педагогічний супровід з метою профілактичних дій можливих при схильності до узалежненої (адиктивної) поведінки в юнацькому віці.

Список використаних джерел

1. Ліфарева Н. В. Психологія особистості: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 240 с.
2. Логвінова Д. В. Психологічні особливості прояву сугестивної поведінки в юнацькому віці. *Теорія і практика сучасної психології*. Запоріжжя: Класичний приватний ун-т, 2019. Т. 1, № 5. С. 38–44. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/5_2019/part_1/5-1_2019.pdf (дата звернення: 04.03.2023).
3. Лозовська Л. Чинники формування безпечної поведінки людини у XXI столітті // *Zrównoważony rozwój. Debiut naukowy 2011 / redakcja naukowa Teresa Jemczura, Henryk Kretok. Racibórz, 2012. С. 277–285. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/14417/1/Любов%20Лозовська.pdf> (дата звернення: 04.03.2023).*
4. Охріменко І. М., Лигун Н. В., Утягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: психологічні детермінанти. *Психологічні проблеми роботи з делінквентами. Юридична психологія*. 2015, № 1. С. 179–188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_1_20 (дата звернення: 06.03.2023).
5. Петрик В. М., Присяжнюк М. М., Компанцева Л. Ф., Скулиш Є. Д., Бойко О. Д., Остроухов В. В. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / за заг. ред. Є. Д. Скулиша. 2-ге вид. К. : ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. 248 с.
6. Сідун О. Ю. Сугестивність як детермінанта виникнення залежних форм поведінки. *Актуальні проблеми психології: психологічна теорія і технологія навчання*: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, М. Л. Смульсон. К.: Міленіум, 2007. Т. 8, № 3. С. 183–188. URL:

<http://www.newlearning.org.ua/content/psihologichna-teoriya-i-tehnologiya-navchannya-aktualni-problemi-psihologiyi-tom-8-vipusk-3> (дата звернення: 01.03.2023).

7. *Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України (до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням») / уклад.: М. П. Вовк, Р. С. Троцький, В. С. Молдавчук, О. В. Чуприна, О. А. Блінов, С. І. Шепель; за ред. А. О. Пожидаєва. К.: НАВС України, 2016. 156 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1566/1/Словник%20проф.%20термінології.pdf> (дата звернення: 02.03.2023).*

8. Хваліна Ю. С. Сугестивність підлітків як результат психологічного впливу. Інсайт: психологічні виміри суспільства : матер. міжнар. конф. / ред. кол.: І. С. Попович, С. І. Бабатіна, І. Р. Крупник та ін. Херсон: ВД «Гельветика», 2019. № 1(16). С. 291–292.

9. Elizabeth F. Loftus, Deborah Davis. Recovered Memories Annual Review of Clinical Psychology. 2006. vol. 2/ P. 469–498. URL: <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.2.022305.095315> (дата звернення: 05.03.2023).

10. Rinad S. Beidas. Individual Differences in the Formation of False Memories: Is Suggestibility a Predictive Factor? *Colgate University Journal of Sciences*. Philadelphia: University of Pennsylvania, 2003. vol. 35. P. 35–91. URL: https://repository.upenn.edu/psychiatry_papers/16/?utm_source=repository.upenn.edu%2Fpsychiatry_papers%2F16&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (дата звернення: 05.03.2023).

УДК 159.923.2

ВІРА ДІТЕЙ У ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

Українець Віта здобувачка ОС «магістр»,
спеціальності 053 «психологія» 1 курс, РДГУ

*Науковий керівник: Безлюдна В.І., професор, кандидат педагогічних наук,
заступник завідувача кафедри*

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року розпочалось повномасштабне вторгнення російських військ на територію України. Війна – це травматична подія і ця дата докорінно змінила та вплинула емоційно, психологічно, фізично на велику кількість людей в країні. Зміни у формуванні психіки, установок, світогляду та віри – все це викликає фрустрацію, депресію. Дані стани відчувають не тільки дорослі, але й діти. На даний час Росія позбавила безтурботного, радісного дитинства ціле покоління маленьких українців. Однак, вони так само, як дорослі, творять майбутнє України.

Таким чином ми маємо в Україні існування дітей війни як складне соціальне – психологічне явище. В той же час вони щодня чують про героїчну боротьбу наших захисників, яке спонукає їх вірити, тобто, допомагати, бути причетними до патріотичного суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розгляд психологічних досліджень війни відкриває нам психологів, серед вітчизняних таких як, В.М.Бехтерев, П.Б. Ганнушкін, Ф.Є.Зарубін, С.В. Крайц, Є.К. Краснушкін, В.А. Гиляровський, А.Є. Архангельський – вони вивчали психологічні зміни у психіці під час I та II світових воєн. Нині, із збільшенням кількості воєнних конфліктів, запит на вирішення певних психологічних проблем все ж зростає.

Проте, існує мало робіт, які б відображали позитивну динаміку віру у збройні сили своєї країни, для населення яке знаходиться у числі розподілу гуманітарного хабу, зокрема серед дітей. В більшості питання віри розглядається у релігійному контексті і менше у психологічному.

Даний феноменологічний термін «віра» розглядали такі психологи У. Джеймс, К.Г.Юнг, Е.Фромм, В. Франкл, Е. Еріксон, О.Г., К. Роджерс

Мета статті – розкрити сутність феномену «віра» та його функцій у формуванні відчуття індивідуального психологічного благополуччя людини у період війни.

ЗМІСТ

Артемук О. Вплив стресу на самопочуття людини та її життєдіяльність	3
Баранович І. Вікові особливості прояву страхів у дітей молодшого шкільного віку...	5
Басалига Т. Посттравматичний стресовий розлад у учасників збройних конфліктів...	7
Болюх Н. Вплив емоцій на психічне здоров'я особистості.....	10
Боровець А. Проблема розвитку особистості в молодшому шкільному віці.....	13
Боса-Мірявець М. Психологічна готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	16
Босий-Мірявець В. Комунікативна культура педагога: психологічний вимір.....	20
Бугайчук І. Психокорекція нейрофізіологічних зв'язків у дітей з особливими освітніми потребами.....	23
Гавін Б. Особливості прояву психологічного стресу у людини.....	25
Гонтаренко В. Механізми психологічного захисту дітей.....	28
Гончарук А. Психологічні особливості спілкування у підлітковому віці.....	30
Горбатюк О. Методичні аспекти профілактики девіантної поведінки підлітків	33
Гудовсек С., Павелків Р. Сутність поняття «безпека життєдіяльності» з точки зору психологічної науки.....	34
Дем'янюк В. Психологічний зміст емпатії в контексті морального розвитку молодшого школяра.....	37
Дивульська К., Юрчук О. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану.....	40
Єфімова М. Психологічні особливості дітей вимушених переселенців.....	42
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах.....	44
Каверіна Б. Особливості конфліктної поведінки у підлітковому віці.....	47
Климчук І. Психологічні особливості емоційної стійкості студентів у період кризи...	52
Ковальчук О., Аладько Т., Ковальчук С. Соціально-психологічні причини поширення алкоголізму в середовищі підлітків.....	55
Ковальчук О., Назарець Л. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти: недоліки та переваги.....	58
Коренко Д. Психологічні особливості поведінки обдарованих дітей.....	62
Корчака Ф., Корчакова Н. Вплив військової агресії на розвиток національної ідентичності української молоді	65
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці.....	66
Кривко М. Вплив сучасної іграшки на психічний розвиток дитини дошкільного віку.	68
Кулакова О. Використання інтерактивних платформ у навчанні іншомовної лексики	72
Курята Н. Вплив війни на життєстійкість українського студентства.....	75
Лаврук Л. Психологічні особливості міжкультурної адаптації переселенців у чужій країні.....	77
Мартюченко К. Креативність як фактор успішної самореалізації особистості.....	80
Мисько Є. Шкільна тривожність підлітків як соціально-психологічна проблема.....	83
Мотруніч І., Юрчук О. Використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дошкільників.....	86
Нікішина Д. Рефлексія як фактор подолання фрустраційних ставнів у студентів.....	88
Оборська А. Дослідження впливу арт терапії у процесі психологічної корекції девіантної поведінки поранених військовослужбовців під час реабілітації.....	92

Павелків В. Сучасні реалії та їх вплив на розвиток агресивної та деструктивної поведінки молоді.....	93
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя.....	96
Подлящук О. Психологічні особливості прояву емоційного вигорання у педагогів....	97
Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арттерапії...	101
Пшенична Л. Феномен харизми та його вплив на міжособистісну взаємодію.....	103
Ряба Л. Фактори формування самооцінки в підлітковому віці.....	106
Сабат Є. Особливості феномена прокрастинації у студентському середовищі.....	108
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку.....	111
Сизов С. Теоретичний аналіз психологічної реабілітації осіб з алкогольною залежністю.....	112
Стащук А. Особливості використання арт терапії в роботі з молодшими школярами..	113
Тарасюк Л. Музика як чинник впливу на психічний стан особистості.....	116
Тимчак С. Інформаційна гігієна під час війни.....	118
Ткачук О. Соціально-психологічні аспекти сугестивності як фактору узалежнених форм поведінки в юнацькому віці.....	120
Українець В. Віра дітей у Збройні Сили України.....	123
Федорович Р., Опанасюк І. Методи арттерапії як засіб корекції сімейних відносин.....	125
Холод Ю. Формування національної гідності дітей дошкільного віку як проблема дошкільної освіти.....	127
Хома О. Soft skills як феномен професійної компетентності сучасного психолога.....	129
Чорноус Я. Психологічні особливості прояву ейджизму в студентській молоді: теоретичний аспект.....	131
Шевчук В. Соціально-психологічні аспекти дитячо-батьківських взаємин у сім'ях, що перебувають у складних життєвих обставинах.....	134
Шепель Т. Проблема емоційного вигорання лікарів.....	137
Шишка А., Юрчук О. Адаптивне фізичне виховання як засіб корекції психомоторних порушень у дошкільників із заїкуватістю.....	139
Яковець О. Особливості процесу соціальної адаптації дітей з аутизмом.....	142
Якубовська М. Психологічні особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах.....	145
Яремчук Ю. Статистичні особливості виникнення захворюваності на ПТСР у військовослужбовців.....	149
Ярмошевич В. Експериментальне дослідження використання методу казкотерапії у роботі з дітьми в умовах війни.....	150